

LILLHERRDAL. (Härjedalen.)

Lillherrdal hör till stiftets jämförelsevis yngre pastorat, ehuru socknens historia sträcker sig långt tillbaka i tiden. Församlingen bildade förr ett annex till. *Svegs* moderförsamling och pastoratets komminister var här alltsedan 1770-talet boende. genom kgl. bref 28 aug. 1863 förordnades, att Lillherrdal efter dåvarande komministerens afgång skulle afsöndras som eget gäll. Utbrytningen ägde rum 1867.

Socken-namnet anträffas tidigast 1407, då vi på samma gång erhålla den historiskt klagörande underrättelsen, att kyrkan i *Lille Herdall* blef söndagen efter St. Martens dag (13 nov.) 1407 invigd af biskopen af Grönland *Bertholdus*, då han på ärke-

biskopen i Trondhjem *Eskils* vägnar där höll visitation. I sammanhang härmed fastställde han enligt socknemännens önskan den 12 november som kyrkmässodag, hvarjämte 40 dagars aflat utlofvades åt alla andäktiga kyrkogångare eller dem, som bidrogo till kyrkans underhåll (DN 16: n. 56). Möjligtvis är det spåren af denna kyrka, som lära finnas i kyrkbyn ej långt från bron öfver Härjeån. Den nuvarande kyrkan, som anses ha blifvit uppförd på 1500-talet, blef år 1771 ombyggd och utvidgad under ledning af kyrkbyggaren Per Olofsson i Dillne. Predikstol och altarpupsats i rokokostil äro förfärdigade af bildhuggaren Joh. Edler 1775, altartaflan föreställer korsfästelsen. Ett altarskåp från 1400-talet och andra bildverk härröra från den gamla medeltida kyrkan.¹

En tradition vill förtälja, att Lillherrdal skulle efter 1572 kommit att lyda såsom annex under *Elverums* pastorat i Norge och alltså lagts till Opslo och Hammars stift. Såvidt vår undersökning sträcker sig, kan intet visst härom sägas. Troligen baserar sig denna sägen allenast på den omständigheten, att i Lillherrdals kyrka finnes en gammal oljemålning, föreställande en norsk prästman och en klockare, med följande inskrift: »Aar 1646 prædikte Probst Alexander Magnus Burk i Elfrom Mickelsmessedagen her siste gang».² Nämnde prost var khde där i sin församling från 1623 till sin död 1661. Nu är det ett faktum, att *Särna* och *Idre* socknar i Dalarne före 1645 lågo som annexer under Elverum, och man vet ock, att prosten Alexander Borch djupt kände förlusten, då dessa socknar under hans tid vid freden i Brömsebro 1645 tillföllu Sverige. Han erhöll ock 30 aug. 1648 en årlig ersättning af 100 rdlr för de förlorade annexerna samt nedsättning till hälften af kronoutlagorna.³ Men om Lillherrdal nämnes i detta sammanhang intet. Det är därför antagligare, att nämnda tafla ursprungligen tillhört *Särna* eller *Idre* och af någon tillfällighet kommit att hamna i Lillherrdals kyrka. Emellertid må här påpekas äfven en annan omständighet, näml. att prosten Borch i sin ungdom varit kapellan i *Sveg*, innan han tillträdde Elverum, och det är därför möjligt, att han, i samband med någon tjänsteförrättning i *Särna* och *Idre*, äfven en eller annan gång kunnat besöka och predika i sin gamla församling, ehuru han ej var därtill lagligen förbunden.

Lillherrdal är beryktad genom de starka religiösa svärmerier, som där uppkommo år 1770 och på sin tid ledde till flera uppseendeväckande rättsliga åtgärder.

Prästerskapet i Lillherrdal före 1867, se *Sveg*.

KYRKOHERDAR.

1. **Olof Abraham Staaff** (1867-70), utn. khde i Lillherrdal 3 maj 1867, förordn. ss. nådårspred. här 1 nov. s. å., tilltr. som pastor 1 maj 1868; utn. khde i *Offerdals* pastorat 28 nov. 1870, tilltr. genast.

2. **Olof Bergner** (1875-1890), se khdar i *Arnäs*.

¹ Lillherrdals kyrka är afbildad i *C. J. E. Hasselberg*, Norrländskt fromhetslif på 1700-talet. Örnsköldsvik 1919, s. 95.

² *E. Modin*, Härjedalens ortnamn och bygdesägner, Sthlm 1902, s. 108.

³ *S. H. Finne-Grønn*, Elverum, en Bygdebeskrivelse. 2. Kr:nia 1921, s. 103.

3. D:r **Sven Johan Enander** (1892-), f. i Torås, Kalmar län, 29 dec. 1847. Föräldrar: bonden Andreas Jonsson och Anna Maria Olsdotter. Efter studier vid Kalmar lärov. stud. i Upsala 25 sept. 1871; med befrielse från prakt. teol. ex. prästv. i Hsand 24 juli 1883 till past. adj. och äfven under 4 mån. v. past. i Lillherrdal; v. past. i Sveg 1885-88; v. past. i Rätan och Klöfsjö 1888-89; v. komm. i Indals-Liden 1 maj 1890; v. pastor i Lillherrdal till 1 maj 1892, då han tillträdde Lillherrdals pastorat, hvarå han erhöll fullmakt 23 nov. 1889; fungerade som prästvalsförrättare och vik. kontr.prost i Jämtl. södra kontr.; ledamot af Riksdagens 2:dra kammare 1903-08; suppleant i skogslagsutskottet 1903 och 3:dje tillfälliga utskottet 1906-08. Khden Enander har inom botaniken vunnit vetenskaplig berömmelse såsom en bland de kunnigaste Salix-kännarne, på hvilket växtsläktes utforskande han nedlagt ett betydande arbete och företagit de vidsträcktaste resor rundt hela norra halfklotet. Sålunda besökte han 1901 Helsingfors och Kristiania, 1903 Lund och Köpenhamn, 1904 Helsingfors, reste 1905 till Norge, England och Danmark, 1909 till England och Skottland, Frankrike, Schweiz och Tyskland för herbariestudier och i botan. ändamål, 1910 till Norge, 1911 till Hfors, S:t Petersburg, Archangel, Novaja Semlja, Kolahalfön, Vardö, Murmanska kusten, 1912 öfver Åbo, Hfors, Archangel, Waigatz öfver Wiätka till Perm och Jekaterinenburg i Sibirien, 1913 under juni.-nov. till Ryska Sibirien, Japan, Alaska, Canada, Chicago, New York, England, 1914 till Sibirien, längs Jenisei till Ishafvet och Norge, 1916 till Norge, 1918 till Tyskland och Norge samt 1923 till Sibirien med Irkutsk som utgångspunkt för sina exkursioner. Genom dessa omfattande forskningar, hvarunder han oförskräckt utstått mångfaldiga besvärligheter och faror, har han förvärfvat flera för en prästman mera ovanliga utmärkelser. Ledamot af Société d'Archangel pour l'étude du Nord de la Russie 1911, hedersledamot af Kalmar och Norrlands nationer i Upsala, promoverad filosofie hedersdoktor vid Lunds 250-årsfest 27 sept. 1918, rysk tit. professor 1923. LNO 1918.

Tr.: Studier öfver Salices i Linnés herbarium. Ups. 1907 (bilagd Inbjudn. till teol. fakult. promotion vid Linnéfesten i Upsala s. å.). - Salices Scandinaviæ exsiccataë, Fasc. 1-3, 1905-10; (utkom i bokform s. å.: Scedulæ ad S. J. Enandri) Salices Scand. exsiccataë. Fasc. 1-2. Upps. 1911.

Motioner i Riksdagens andra kammare. - Artiklar i tidningar rör. Härjedalens järnvägsfrågor, skolförhållanden m. m. (i Östersundsposten, Ljusdalstidningen och Jämtlandsposten, m. fl.).